

از آنجا که بازی اغلب با فعالیت بدنی همراه است، ارتباط نزدیکی با رشد و تربیت اندام کودکان، مهارتهای جنبشی مناسب و آمادگی بدن دارد. کودکان با فعالیتهای بدنی به مهارتهای حرکتی می‌رسند که آنان را قادر می‌سازد تا از نظر جسمانی اطمینان، ایمنی و اتکا به نفس پیدا نمایند. از طرف دیگر بازی وظایف متعددی را در سطوح مختلف رشد، برعهده دارد. مشاهده شده که رابطه بین بازی و رشد شناختی نیز وجود دارد. افزایش مهارت در برنامه ریزی، توانایی حل مسأله، آفرینندگی، دست یافتن به دور اندیشی، رشد زبان و... در بازی کودکان متجلی می‌شود. برای دانش‌تن و پی بردن به ارزش و اهمیت بازی، باید بازی و نحوه انجام آنرا شناخته و هرگز بازی کودک را وقت تلف کردن ندانسته و آنرا زمان به دست آوردن دانش و تجربه دانست.

مهارتهای جنبشی نوزادان و کودکان کوچک با فعالیتهای بازی گونه‌ای که انجام می‌دهند تقویت می‌شود و تکرار بازیها، کشف توانمندیها و شناخت اطراف را باعث می‌شود و هر چقدر کودکان بزرگتر می‌شوند بازیها پیچیده تر شده و باعث یادگیری بیشتر می‌شوند و مهارتهای کودک افزایش می‌یابد.

بازی کودکان از بدو تولد آغاز می‌شود و در مراحل رشد، بازی و زندگی کودک چنان در هم ادغام می‌شوند که تفکیک آن بسیار مشکل و غیر ممکن است. زیرا فعالیتهای طبیعی کودکان در هنگام بازی متجلی می‌گردد. کودکان احساسات و نیازهای خود را از راه بازی بروز می‌دهند، در جریان آن هدفهای خود را جستجو نموده و اطلاعات بدست می‌آورند.

شکی نیست که بازی یکی از فعالیتهای اساسی کودکان است و کودکان از راه بازی، دنیای اطراف خود را می‌شناسند و آن را تجربه می‌کنند کودکان هنگام بازی می‌توانند به نتیجه رفتار خود پی ببرند، دیدگاهها و احساساتشان را بیان نمایند با خیال پردازی، آرزوهایشان را به واقعیت نزدیک نمایند و برنگرانیها و اطرابهای خویش فائق آیند. کودک در حین بازی می‌تواند به تواناییهای جسمانی خود پی ببرد و در تقویت و ایجاد مهارت سعی و تلاش نماید. از این رو ارزش بازی در ابعاد مختلف چون ارزش جسمانی، عاطفی، شناختی، اخلاقی و... قابل ذکر است.

فعالیتهای طبیعی کودکان در بازی متجلی می‌شود از آنجا که کودکان هنوز از استدلال و منطق برخوردار نیستند، نمی‌توانند برداشت منطقی از جهان داشته باشند. بنابراین آنها در جریان بازی، برای رسیدن به اهداف گوناگون تلاش می‌نمایند و احساسات افکار خود را در بازی به نمایش می‌گذارند. بازی کودکان متأثر از مجموعه عواملی چون محیط، همبازی، فضای بازی، اطرافیان و مسائل ارتباط جمعی و... می‌باشد که هر یک به نحوی در روند بازی تأثیر می‌گذارد. این عوامل را می‌توان به دو گروه تقسیم نمود.

الف: عوامل درونی (جنسیت و بازی، رابطه هوش و بازی، رابطه سن کودک و بازی)

ب: عوامل بیرونی (نقش اطرافیان در بازی، نقش بزرگترها به عنوان همبازی، محیط زندگی و فضای بازی)

عوامل درونی

۱_ جنسیت و بازی: از نظر نحوه بازی، انتخاب همبازی قابل توجه است. کودکان بین سنین ۱۸ ماهگی تا ۳ سالگی شناختی ناچیز

درباره هویت جنسی دارند. آنان یاد می‌گیرند خود و دیگران را به عنوان مؤنث و مذکر طبقه بندی کنند. کودکان همانند سازی را از ۴ یا ۵ سالگی آغاز می‌کنند. از نظر نوع بازی نیز بین دختران و پسران تفاوت هائی دیده می‌شود.

۲_ رابطه هوش و بازی: اگر هوش را توانایی یادگیری و انطباق با آنچه برای ادامه زندگی در اجتماعی که در آن زندگی می‌کنیم بدانیم، بین بازی کودکان باهوش طبیعی و هوش کمتر تفاوت معنی داری دیده می‌شود. این تفاوت در انتخاب بازی و همبازی کاملاً مشاهده می‌شود. کودکان باهوش به خاطر کنجکاو و یادگیری سریع زودتر خسته می‌شوند در حالی که کودکان کم هوش به علت عدم توجه به نوع بازی، تنوع طلب هستند.

۳- رابطه سن کودک با بازی : سن کودک , نه تنها به علاقمندی او به بازی خاص بلکه در انتخاب همبازی، مدت زمان بازی و نحوه بازی او بی تأثیر نیست .

۴- سن کودک و انتخاب همبازی :

انتخاب همبازی نیز با سن کودک ارتباط دارد . انتخاب همبازی برای کودک به معنای همجواری است . همبازی می تواند کودک یا بزرگسال باشد او با بودن در کنار دوستان لذت می برد. اما دوست ندارد دیگران با وسایل بازی او بازی کنند . فقط دوست دارد با دوستانش ارتباط کلامی برقرار نماید . کودک در این میان بازی موازی انجام می دهد . (یعنی موازی کودکان بازی می کند نه با کودکان به معنی دیگر کودکان در کنارهم بازی می کنند) ولی الزامی برای ارتباط با آنها ندارند و فقط از کنار هم بودن لذت می برند و ترک یکی از آنها از بازی باعث ناراحتی آنان می گردد . (همبازی واقعی یعنی کسی که با او بازی می کند، در همه چیز شریک است هم شراکت در اسباب بازی و هم ارتباط کلامی و این نیاز به همبازی هر قدر سن کودک بزرگتر می شود در آنان بیشتر می شود.)

عوامل بیرونی

نقش اطرافیان در بازی کودکان در زمینه های مختلف بازی بی تأثیر نیست .

۱. **روشهای تربیتی :** روشهایی که پدر و مادر برای تربیت کودکان انتخاب می کنند در شکل گیری نوع شخصیت آنها مؤثر است و در بازی آنان نیز سهم بسزایی دارد .

۲. **نقش بزرگترها به عنوان همبازی :** بزرگترها به طور مستقیم و یا غیر مستقیم می توانند در بازی کودکان شرکت کنند و به عنوان همبازی و مثل یک کودک بازی را دنبال کنند . والدین و یا افرادی که به نحوی با کودکان سروکار دارند می توانند به عنوان همبازی کودک را راهنمایی نمایند و در ادامه بازی به کودک کمک نمایند و یا آموزشهای لازم را از راه بازی به کودک بیاموزند .

۳. **محیط زندگی و فضای بازی :** می دانیم که محیط زندگی بر نوع بازی تأثیر دارد . ساختمانهای کوچک و آپارتمان نشینی ، بازیهای خاصی را طلب می کند. کودکان مجبورند با بازیهای آرام و کم تحرک خود را مشغول نمایند کودکان اغلب در خانه تنها هستند و همبازی ندارند در نتیجه به بازیهای فکری و یا کامپیوتری رو می آورند ولی در مناطق طبیعی با وضعیت فضای باز می توانند از فضای موجود در طبیعت استفاده نمایند . محیط زندگی مسئله بسیار مهمی در بازی کودکان است . (فضای لازم برای هر کودک در محیط باز ۳۰ متر مربع و در فضای بسته ۱۵ متر مربع است .)

روشهای تربیتی والدین

در این جا به اختصار به این عامل می پردازیم :

موردی که والدین یا افرادی که به نحوی با کودکان سروکار دارند در مورد بازی باید بدانند و رعایت کنند ، به شرح زیر می باشند :

جدی گرفتن بازی و زمینه ادامه و بسط آن.

با توجه به سن و ویژگیهای رشد کودکان بازی را انتخاب نمایند .

مکان مشخصی برای بازی آماده سازند .

از بازی با کودک لذت ببرند.

به بازی کودک ، چه در هنگامی که او به تنهایی بازی می کند و یا با همبازی خود بازی می کند توجه و احترام بگذارند .

به هنگام بازی در بیرون از منزل نظارت کامل داشته باشند .

اجازه دهند خود کودک زمان بازی را تعیین نماید .

هرگز بازی کودک را با سایرین مقایسه ننمایند .

نباید توانمندیهای کودک را با دیگر کودکان بسنجند.

هرگز نباید در بازی آزاد کودک ، مداخله نمایند .

ایمنی و نظافت را رعایت نمایند .

در مقابل بازی کودکان باید بردبار و صبور باشند .

باید خلاقیت و قوه ابتکار کودک را تشویق نمایند .

- . در انتخاب بازی و وسایل بازی باید به سن کودک توجه داشته باشند .
- . کودک باید برای بازی آزادی عمل داشته باشد .
- . هرگز نباید با کودک بازیهایی که چه از نظر کلامی چه از نظر حرکتی بدآموزی دارد را انجام داد.
- . بازی ها و فعالیتهای مختلف , تواناییها و نقاط قوت و ضعف کودکان را مشخص می سازد .
- . با استفاده از از بازی های مختلف می توان بازیهای مشابه ساخت .

منابع :

- هارلوک , الیزابت , بازی ترجمه وحید روان دوست , تهران , یوش , ۱۳۶۴
- دیدیه کالوت , فرزند خود را در بازیها بهتر بشناسیم , ترجمه محمد رضا شجاع رضوی , تهران , شرکت نیز هوش و هاشمی , ۱۳۶۴
- مارزلو , جین , آموزش از راه بازی , ترجمه لیلی انگجی , تهران , انتشارات مدسه , ۱۳۶۳ سینگر , دورتی , جی رانسون , تریسی , کودک چگونه فکر می کند , ترجمه مصطفی کریمی , تهران , آموزش چاپ سوم , بیتا.
- انگجی , لیلی , یغما , عادل , با بازی پیاموزیم , تهران , انتشارات مدرسه , ۱۳۶۵
- انگجی , لیلی , فرشچی , سعدیه , من و دنیای من جلد ۱ و ۲ , تهران , نشر شورا , ۱۳۷۲
-
- ماخذ: فصلنامه بیک بازی - شماره ۱